

NASJONAL SAMLING

OSLO FYLKESORGANISASJON

F. O. 2.

OSLO 21-10-40.

~~KR. AUGUSTSGT. 15 HF~~

TELEFON 30341.

Pres:

Utredning over bergverksdriftens betydning for vårt land, og dets plass i det nye samfund som skal bygges op.

Det må være selvvinnlysende at de malmrikdommer og andre naturherligheter som vårt land er velsignet med, er nasjonalrikdommer som i første rekke skal tjene til å fremme samfundets interesse. Vårt land er rikt på mineraler og malmer og med en fornuftig utnyttelse av disse herligheter, kan vårt folk skape sig et økonomisk grunnlag for sin eksistens i århundrer fremover. Hvis man er enig i dette overnevnte syn, følger det som en selvfølge at staten tar rede på disse naturherligheter, og på en langt annen måte enn det hittil er skjedd. Å drive bergverksdrift i Norge har hittil blitt betraktet som en slags vægelig spekulasjon. Det vil her føre for langt å gjennomgå hvorledes naturherligheter blev ~~gjennomsøkt~~, men vi vil kort konstatere et par faktaer. De fleste av landets forekomster er funnet ved de rene tilfeldigheter av den menige mann. Denne har da henvendt sig til en advokat eller sakfører som skjerpert funnene i det øiemed å slå penger av afæren. Er han så heldig å finne en interessant som satte penger i utbygning av et grubeforetagende, var samfundet forsavidt heldig stillet i det der da blev arbeidsliv på stedet. Hvis derimot ingen interessant meldte sig, blev vedkommende funn ikke nyttiggjort og vedkommende skjerpert kunde ifølge bergverksloven ved årlig å fornye sin skjerpbevilgning, undra samfundet den nytte herligheten skulde by det. Den lov som gir enhver normann rett til å skjerp naturherligheter i spekulasjonsøiemed, har ført til at det er skjerpert utallige forekomster som hver for sig ikke kan utnyttes på en økonomisk måte. Der stilles idag til et moderne bergverk store krav, og det er da selvsagt at man ikke kan bygge op et moderne anlegg uten at naturherlighetene finnes i den nødvendige mengde. Hvis deromot samfundet samler malmforekomsterne innen interesseområder, vil de mange mindre forekomster danne grunnlag for økonomisk utnyttelse. I den norske berglov eksisterer en paragraf som gir staten rett til og nekte videre fristbevilgninger. Imidlertid er denne paragraf ikke blitt praktisert, av hvilken grunn skal vi her ikke gå nærmere inn på. Vi konstaterer imidlertid at staten efter norsk lov kan gripe inn og sørge for at landets naturherligheter blir utnyttet på en forsvarlig måte i samfundets interesse. ~~Hvordan~~ selve driften av et bergverk-foretagende vedkommer, er det jo i høi grad i samfundets interesse at denne blir ført på en forsvarlig måte. Vi har eks. på at grubeforetagender blir ført kun med det for øie, å skaffe størst mulig avkastning for aksjonærene, mens arbeiderne og samfundet ikke er tjent med at forekomstene blir utnyttet i løpet av en kort tid, og deres eksistensmuligheter der-

NASJONAL SAMLING

OSLO FYLKESORGANISASJON

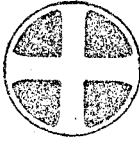
F. O. 2.

Forts.

OSLO 2I-IO-40.

KR. AUGUSTSGT. 15 III

TELEFON 30041.

Fra:

med blir dem fratatt. Vi har hatt skrikende eks. på hvorledes spekulanter har tatt op grubeforetagener og lokket hundrevis av mennesker til grubene, som efter kort tid er blitt nedlagt og arbeiderne og deres familie er falt ned i den største elendighet, og vært anvist til kommunens nådebrød. Vil man bygge en norsk grubedrift til å bli hvad det bør være, nemlig en kilde for tusen av våre landsmenn, Da må mann gå systematisk fx og nyttiggjøre sig alle de erfaringer og kunnskaper som står til vår rådighet. Vi har her i landet en institusjon, Norges geologiske undersøkelse, med sete i Oslo. Dens oppgave bør idag først og fremst være på grunnlag av dets geologiske studier, og tilrettelegge mulighetene for systematisk opøsøking av fjellenes naturherligheter. Vi har videre en institusjon, Geofysisk malmletning, med sete i Trondhjem, som må arbeide videre med letning efter de malmer på de steder hvor geologen finner at det er muligheter for malmfunn. Endelig har vi den tekniske høyskole i Trondhjem, institutt for malmonberedning. Dette må få som oppgave å studere og uteksperimentere hvorledes de fundne malmer best bør behandles for å kunde bli verdifulle salgsprodukter. Videre har vi en bergteknisk linie på høyskolen som utdanner bergingeniører. Men, for at en bergingeniør skal bli en dyktig og nyttig mann i sitt yrke, kreves der meget mere enn den teoretiske utdanning og her må det gripes inn like overfor grubene, så at det sørges for at de unge studenter får den nødvendige praksis og veiledning under studietiden. Endelig har vi den institusjon som oprinnelig skulde være statens eller samfundets kontrolør av grubevirksomheten nemlig, Bergmesterembedene. Idag er disse kun en parodi av hvad de oprinnelig var. Man har i høi grad fått inntrykk av at bergmesterembedet er sunket ned til å bli en retrett-stilling hvor den hovedsakelig beskjeftiges med å utføre skjerpebrever. Bergmesterens myndighet må utvies ganske betraktelig. Han skal være statens vakne øie som skal passe og pålegge bedriftene at disse føres på en samfundsganglig måte. Det skal således ikke være tillatt en grube å holde en større produksjon enn dette er forsvarlig for grubens levetid. Våre gruber har til idag sortert under 2 departementer; 1. Statens grube på Kongsberg, samt de fleste gruber i privat eie sorterer under industridirektørens som er tilknyttet handelsdepartementet. I 2. kategori kommer de såkalte nødlidene bedrifter som står under sosialdepartementet. Arsaken hertil er at de respektive eiere av gruben har kjørt disse i grøften, og så har kommunen henvehd sig til sosialdepartementet for å få støtte til optagelse av drift og dermed har sosialdepartementet overtatt det øverste tilsyn med ledelsen av gruben uten at det har en eneste fagmann i sin mitte, uten tvil en helt forkastelig ordning. Nettop idag kan våre bergverk spille en fremtredene rolle i landets økonomiske og handelspolitiske stilling.

NASJONAL SAMLING

STOR-OSLO FYLKESORGANISASJON

F. O. 2

RÅDHUSGATEN 17

TELEFON 13 337

OSLO, 21-10-40.

Fra:

Tyskland trenger idag mere enn nogensinne våre bergverksprodukter. Først og fremst svovelkis. Jeg anser det å være en plikt like overfor Den Tyske Stat at vi gjør hvad vi kan for å få tilfredsstillet dette behov innenfor de grenser vårt eget lands interesser dekkes herav. Det har vært og hersker fremdeles sabotasje i så henseende. Man må være opmerksom på at det ligger innenfor Tysklands ~~vennligheter~~ idag og selv ta *må* sig tilrette. Et forhold som ikke vil være oss verdig.

Jeg tillater mig derfor nedenfor at fremkomme med forslag tilorganisering av norsk bergverksdrift.

1. Der opprettes et bergdirektorat under arbeidsdepartementet med en erfaren bergmann som øverste leder (bergdirektør)

2. Følgende institusjoner underordnes bergdirektoratet:

- A. Norges geologiske undersøkelse.
- B. Geofysisk malmletningsinstitutt.
- C. Opretnings instituttet ved N. T. H.
- D. Samtlige bergmesterembeder.
- E. Samtlige gruber tilhørende statens eller sorterende under sosialdepartementet.
- F. Der opprettes et kontrollkontor som fører statistikk og kontroll med grubenes regnskaper.
- G. Der opprettes kontor for formidling av salg av bergverksprodukter med henblikk på det forhold vårt land idag står i, til de vennligsinnede utland.
- H. Der opprettes et fagkontor for metalurgi, som får behandling av alle metalurgiske spørsmål og har kontrollen og overopsynet med alle smelteverker.

Ad. 1. Bergdirektørens oppgave er å gjennomføre en ordning som går ut på å føre bergverksdriften i landet frem til å bli sterkt samfundsbetonet. Han skal samle alle fag-institusjonene til et fruktbringende målbevist samarbeide. Han skal hevde samfundets (statens) I. rett til naturherlighetene, og så lenge dette lar sig gjøre i forståelse med grubeindustriens menn. Grubedirektøren kan hvis det er nødvendig, samle grubeforetagender innen interesseområder således at igangværende gruber får tildelt oppgave som skal løses innen interesseområder i samarbeide med staten. Han skal sørge for en planmessig undersøkelse og videre oppbygging av bergverksdriften. Han skal gjennom sine organer, bergmesterene, gripe inn like overfor utskielser fra bedriftenes side, samtidig som han skal gripe støttende inn hvor dette trengs. Hans ledemotiv må alltid være å bygge opp levedyktige foretagender til gagn for land og folk. Gjennom organet kontrollkontor, skal han få det nødvendige innblikk i bedriftenes økonomiske forhold, for herved å kunde sikre sig en rettfærdig beskatning av disse, således at deres levedyktighet ikke blir umuliggjort.

Fra:

Da metalurgien for en stor del er tilknyttet og avhengig av grubedriften, bør også her sørges for et godt samarbeide. Men istedenfor å skille denne ut som eget direktorat anser jeg det for hensiktsmessig å at denne tilknyttes bergdirektoratet som egen avdeling med avdelingssjef underlagt bergdirektøren. Nettopp idag hvor forholdene i Tyskland krever at vi gjør den størst mulige innsats i metalurgiske produksjon og det nødvendigvis komme oppgjør med de vestorienterte kapitalgrupper som behersker en stor del av landets største metalurgiske bedrifter, vil det være av stor betydning å få et nærmere innblikk og fastere grep på saken. Endelig kan det neynes at der drives grubedrift på bergarter f. eks. kalksten, som altså ikke omfattes under begrepet metbare mineraler, og som derfor ikke har vært underlagt bergmesterene annet enn hvad tilsynet med sikkerheten angikk. Her kan det komme på tale også efter hvert å legge disse bedrifter i sin fulle bredde under bergdirektoratet.

Vedrørende bergdirektoratets finansiering.

Det er et faktum at grubene ^{staten} idag har større inntekter av stempelgebyr og avgifter, enn dens utgifter andrar til. Selv om disse inntekter til en viss grad efterhvert blir redusert derved at den frie skjerpevirksomhet blir innskrenket, vil dog grubeindustrien selv med beskjeden tomavgift kunde bestride direktoratets utgifter. Det skal her pekes på den ting at grubeindustriens kampanjorganisasjon, bergverkenes landssammenslutning, har pålagt sine medlemmer avgifter som idag selvfølgelig vil bortfalle.

Arbødigst